

Миролюбні народи приборкають паліїв війни!

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

СТАЛІНСЬКІ КАДРИ

ОРГАН ПАРТБЮРО, РЕКТОРАТУ, КОМІТЕТУ ЛКСМУ,
ПРОФКОМУ І МІСЦЕВКОМУ ХАРКІВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ О. М. ГОРЬКОГО.

№ 23 (672)

Середа, 10 жовтня 1951 р.

ц. 20 к.

НАВЧАННЯ МІЛЬЙОНІВ

Розпочався навчальний рік у мережі партійної освіти. Робітники і колгоспники, інженери і письменники, мільйони радянських людей найрізноманітніших професій приступили до вивчення великої теорії марксизму-ленінізму. У гуртках і політшколах, у вечірніх університетах будуть вони вивчати твори класиків марксизму-ленінізму, історію нашої славної більшовицької партії, партії Леніна—Сталіна.

Рік у рік зростає потяг радянських людей до вивчення основ комуністичного вчення. Це і зрозуміло. Не опанувавши науку наук — марксизм-ленінізм, як вчить товариш Сталін, не можна стати справжнім спеціалістом у будь-якій галузі знань.

Розпочався новий навчальний рік у мережі партійної освіти і в нашому університеті. У 14-ти постійно діючих теоретичних семінарах, у численних гуртках вчитиметься велика кількість професорів, доцентів, викладачів і технічних працівників університету. В більшості з них уже відбулися перші заняття, де обговорені були плани роботи, розподілені теми перших доповідей серед слухачів.

Організований початок навчального року — перша за порука успішної і плодотворної роботи протягом всього року навчання.

Перед пропагандистами, керівниками семінарів і гуртків ще стоїть завдання перебороти ті недоліки, які допущені були в минулому навчальному році і виявлені були, зокрема, на підсумкових заняттях.

В першу чергу слід домогтися максимальної активності слухачів на заняттях. Пропагандисти не повинні миритися з таким становищем, коли окремі товариші не лише не зробили жодної доповіді, але за рік навіть жодного разу не виступали по доповідях інших слухачів семінарів. Такі випадки були, наприклад, на біологічному факультеті. Неприпустимі були факти зриву занять в окремих гуртках.

Партійні бюро факультетів не завжди регулярно і дійово контролювали роботу теоретичних семінарів і гуртків. Це в значній мірі впливало на їхню діяльність, було причиною допущених недоліків. Партійні бюро, зокрема, ще мало займалися питанням обміну досвідом кращих пропагандистів, як тт. Бухалов, Розенберг та інші.

В новому навчальному році є всі можливості усунути допущені недоліки і підняти загальний рівень роботи в мережі партійної освіти на нову, ще більш високу ступінь. В цьому і повинні допомогти пропагандистам партійні організації факультетів.

ВІЙНИ НЕ БУДЕ!

З інтересом зупиняються студенти і викладачі філологічного факультету біля виставки, присвяченої боротьбі народів світу за мир. В центрі виставки — портрет генія людства, прапороносця миру Й. В. Сталіна. Під портретом слова В. Маяковського:

На всій планеті,
товарищи люди,
объявите:
войны не будет!

Представлені тут газети і журнали розповідають про вклад радянського народу в справу миру, про рух волелюбних народів за Пакт Миру. В окремому розділі вміщені матеріали, що викривають криваві помисли паліїв нової війни — американо-англійських імперіалістів.

Хороша ініціатива

На історичному факультеті організовано календар на допомогу керівникам політшкол та агітаторам. Тут систематично сповіщається про теми політбесід на ближчий час, подається список рекомендованої літератури.

Відповідь товариша Й. В. Сталіна

кореспондентові „Правды“ з приводу атомної зброї

Запитання. Що Ви думаєте про шум, зчинений цими днями в іноземній пресі в зв'язку з випробуванням атомної бомби в Радянському Союзі?

Відповідь. Дійсно, недавно було проведено у нас випробування одного з видів атомної бомби. Випробування атомних бомб різних калібрів провадитиметься і далі за планом оборони нашої країни від нападу англо-американського агресивного блоку.

Запитання. В зв'язку з випробуванням атомної бомби різні діячі США зчиняють тривогу і кричать про загрозу безпеці США. Чи є яка-небудь підстава для такої тривоги?

Відповідь. Для такої тривоги немає ніяких підстав.

Діячі США не можуть не знати, що Радянський Союз стоїть не тільки проти застосування атомної зброї, але й за її заборону, за припинення її виробництва. Як відомо, Радянський Союз кілька разів вимагав заборони атомної зброї, але він кожного разу діставав відмову від держав Атлантичного блоку. Це значить, що в разі нападу США на нашу країну правлячі кола США застосовуватимуть атомну бомбу. Саме ця обставина і примусила Радянський Союз мати атомну зброю, щоб у всеозброєнні зустріти агресорів.

Звичайно, агресори хочуть, щоб Радянський Союз був беззбройним у разі їх нападу на нього. Але Радянський Союз з цим не згоден і думає, що агресора треба зустріти у всеозброєнні.

Отже, якщо США не думають напасти на Радянський Союз, тривогу діячів США треба вважати безпредметною і фальшивою, бо Радянський Союз не помиляється про те, щоб коли-небудь напасти на США або на яку-небудь іншу країну.

Діячі США незадоволені тим, що секретом атомної зброї володіють не тільки США, але й інші країни і, насамперед, Радянський Союз. Вони б хотіли, щоб США були монополістами по виробництву атомної бомби, щоб США мали необмежену можливість лякати і шантажувати

ти інші країни. Але на якій власне підставі вони так думають, по якому праву? Хіба інтереси збереження миру вимагають подібної монополії? Чи не вірніше буде сказати, що справа стоїть якраз навпаки, що саме інтереси збереження миру вимагають насамперед ліквідації такої монополії, а потім і безумовної заборони атомної зброї. Я думаю, що прихильники атомної бомби можуть піти на заборону атомної зброї тільки в тому разі, коли вони побачать, що вони вже не є більше монополістами.

Запитання. Що Ви думаєте відносно міжнародного контролю по лінії атомної зброї?

Відповідь. Радянський Союз стоїть за заборону атомної зброї і за припинення виробництва атомної зброї. Радянський Союз стоїть за встановлення міжнародного контролю над тим, щоб рішення про заборону атомної зброї, про припинення виробництва атомної зброї і про використання вже вироблених атомних бомб виключно для цивільних цілей — виконувалося з усією точністю і добросовісністю. Радянський Союз стоїть саме за такий міжнародний контроль.

Американські діячі теж говорять про «контроль», але їх «контроль» виходить не з припинення виробництва атомної зброї, а з продовження такого виробництва, при тому в кількостях, що відповідають кількості сировини, яка є в розпорядженні тих або інших країн. Отже, американський «контроль» виходить не із заборони атомної зброї, а з її легалізації і узаконення. Тим самим узаконюється право паліїв війни винищувати з допомогою атомної зброї десятки і сотні тисяч мирного населення. Не важко зрозуміти, що це не контроль, а знущання з контролю, обман миролюбних сподівань народів. Зрозуміло, що такий «контроль» не може задовольнити миролюбних народів, які вимагають заборони атомної зброї і припинення її виробництва.

(«Правда» від 6.X 1951).

НА ОБЛАСНІЙ ВИСТАВЦІ

Десятки тисяч харків'ян і приїжджих відвідали традиційну обласну виставку на площі ім. Дзержинського, присвячену восьмій річниці з дня визволення рідного Харкова від німецько-фашистських загарбників. На фото: група студентів університету розглядає макет майбутньої будівлі ХДУ.

Фото В. ВАСИЛЕНКА.

МОГУТНЯ ЗБРОЯ БІЛЬШОВИЗМУ

Сьогодні ми розповідаємо про те, як працюють семінари і гуртки на біологічному факультеті

☆
«Є ОДНА ГАЛУЗЬ НАУКИ, ЗНАННЯ ЯКОЇ ПОВИННО БУТИ ОБОВ'ЯЗКОВИМ ДЛЯ БІЛЬШОВИКІВ УСІХ ГАЛУЗЕЙ НАУКИ, — ЦЕ МАРКСИСТСЬКО-ЛЕНІНСЬКА НАУКА»...

І. В. СТАЛІН.

ВІДЧУВАЄМО КОРИСТЬ ЗАНЯТЬ

Філософський теоретичний семінар підвищеного типу, яким керує кандидат історичних наук Л. Чорномаз, працює другий рік.

Підсумкові заняття минулого року показали, яку велику користь дало нам відвідування семінару. Ми глибоко вивчаємо геніальні твори Маркса — Енгельса — Леніна — Сталіна, і ґрунтовно опрацювали вже теми про вчення класиків марксизму-ленінізму про державу, питання побудови соціалізму й шляхи переходу до комунізму в нашій країні.

Зараз всі слухачі семінару готуються до наступного заняття по темі «Проти ідеологічних викривлень в літературі й мистецтві».

Л. РИЖКОВА,
науковий співробітник

В НАШОМУ ГУРТКУ

Технічний персонал нашого факультету охоче відвідує гурток поточної політики. Кожного разу ми тут дізнаємося багато нового про життя радянського народу, про події за кордоном. Керівник гуртка Ю. Басіна розповідає про будівництво в країнах народної демократії, про боротьбу героїчного корейського народу, про життя робітників і селян у країнах капіталу.

Заняття в гуртку допомагають мені краще розумітися в міжнародних подіях, привчають до читання періодичної літератури.

Д. ЛЕВЧЕНКО,
механік.

НАВЧАЛЬНИЙ РІК РОЗПОЧАТО

112 чоловік професорсько-викладацького складу, лаборантів і технічного персоналу біологічного факультету вивчали марксистсько-ленінську теорію у 3-х теоретичних семінарах, двох гуртках підвищеного типу по вивченню історії ВКП(б) і двох гуртках поточної політики. Керували семінарами члени партії тт. Парицький, Набока, Чорномаз, а гуртками — Кудоківцев та Ермоленко.

Два теоретичні семінари поклали в основу своєї роботи тему «Марксистсько-ленінське вчення про дві фази комунізму». Третій семінар працював над темою «Стратегія і тактика більшовицької партії».

З погляду методики, основним завданням керівників партійної учоби було залучити всіх учасників до активної самостійної роботи. Слухачам пропонувалися теми доповідей, фіксованих виступів і потім товариші самостійно готувалися до чергового завдання, консультуючись з керівником. Доповіді піддавалися колективному обговоренню, так що

заслухано було 73 доповіді і фіксовані виступи.

Особливу увагу було приділено творчому вивченню праць товариша Сталіна з питань марксизму в мовознавстві. З метою глибокого вивчення цих праць, крім самостійної роботи, були організовані окремі семінари.

Все це зовсім не означає, що на біологічному факультеті не було недоліків у справі партійної освіти. Партбюро основну увагу приділяло теоретичним семінарам і гурткам і недостатньо контролювало тих, хто працював по індивідуальних планах. В результаті, ряд товаришів свої плани не виконали. Так, наприклад, проф. Медведєв до кінця навчального року не змогли представити запланованих рефератів.

Погано були організовані консультації для тих, хто самостійно вивчав марксистсько-ленінську теорію. Мало влаштовувалося на факультеті лекцій з питань історії партії, політичної економії, діалектичного та історичного матеріалізму.

Виходячи з деякого позитивного досвіду, партбюро і на поточний рік запланувало роботу семінарів і гуртків з тими самими керівниками. Гуртками поточної політики керуватимуть тт. Басіна та Ільїна. Основна тематика для теоретичних семінарів на I семестр залишається та сама, бо вона ще не вичерпана.

Навчальний рік розпочався своєчасно. Перші заняття, проведені 28 вересня, були присвячені рішенням партії з ідеологічних питань та редакційній статті газети «Правда» — «Проти ідеологічних перекручень в літературі».

Всі умови для хорошої роботи є. Завдання полягає в тому, щоб виправляючи недоліки, що мали місце, забезпечити в новому році подальше піднесення ідейного та організаційного рівня партійної освіти з тим, щоб ще краще оволодіти марксистсько-ленінською теорією, яка забезпечує наш успішний рух до комунізму.

В. ПЕТРОВ,
заст. секретаря партбюро

☆
«МАРКСИЗМ Є НАУКА ПРО ЗАКОНИ РОЗВИТКУ ПРИРОДИ І СУСПІЛЬСТВА, НАУКА ПРО РЕВОЛЮЦІЮ ПРИГНОБЛЕНИХ І ЕКСПЛУАТОВАНИХ МАС, НАУКА ПРО ПЕРЕМОГУ СОЦІАЛІЗМУ В УСІХ КРАЇНАХ, НАУКА ПРО БУДІВНИЦТВО КОМУНІСТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА».

І. В. СТАЛІН.

ЖИТТЕДАЙНЕ ДЖЕРЕЛО

Вивчення марксизму-ленінізму розкриває передо мною величні перспективи нашого комуністичного майбутнього, допомагає правильно орієнтуватися у питаннях внутрішньої і зовнішньої політики, озброює в боротьбі з усіма проявами буржуазної ідеології.

У 1950/51 навчальному році я працював над вивченням теми: «Теорія пізнання діалектичного матеріалізму». По цій темі були вивчені глави (III, IV, V) з твору В. І. Леніна «Матеріалізм і емпіріокритицизм», перший та другий розділи з твору І. В. Сталіна «Анархізм чи соціалізм?» і перший відділ з твору Ф. Енгельса «Анти-Дюринг».

Вивчаючи теоретичні положення класиків марксизму-ленінізму, доводилося також звертатися до поглибленого вивчення окремих розділів з книги А. Рубашевського «Філософське значення теоретичної спадщини І. В. Мічуріна» і окремих праць акад. Т. Д. Лисенка, що мають філософське значення: «Організм і середовище», «Енгельс і деякі питання дарвінізму», «Про становище в біологічній науці», «І. В. Сталін і мічурінська агробіологія» та деякі інші.

Про хід самостійної роботи я доповідав на засіданні факультетського партійного бюро. Мною був написаний реферат на тему «Наука — ворог випадковості». На цю ж тему зробив доповідь на семінарі товаришів, які самостійно вивчали теорію марксизму-ленінізму.

Все це допомогло мені глибоко з'ясувати значення діалектичного матеріалізму для пізнання біологічних явищ. Ще з більшою ясністю я зрозумів, що розвиток науки, і зокрема теоретичної біології, в наші дні цілком і повністю обумовлюється вмінням учених розповсюджувати і застосовувати положення діалектичного матеріалізму до біологічних фактів і явищ.

Навчання в минулому році дало мені можливість глибоко розібратися в питанні про спадковість і життєвість організмів. Лекцію на тему «Вчення Т. Д. Лисенка про життєвість організмів» я прочитав для співробітників кафедри дарвінізму і генетики, вчителям-біологам міста Харкова і спеціалістам сільського господарства Полтавської та Харківської областей.

Доцент І. МАНЯКОВ.

Політичне зростання слухачів

ний матеріал. Так, ми провели екскурсію до історичного музею,

В. КУДОКОВЦЕВ,
керівник гуртка.

На фото: т. Кудоківцев бесідує з слухачами гуртка.
Фото В. ГРУБАНТ.

3 ДОСВІДУ ПРОПАГАНДИСТА

сників семінару, залучає їх до творчої дискусії.

Щоб заняття проходили на високому ідейно-теоретичному рівні, необхідно, щоб вивчувані питання завжди пов'язувалися з практичною революційною боротьбою нашої партії і всіх трудящих за побудову комунізму в нашій країні. Необхідно, щоб заняття в семінарі і самостійна робота допомагали нашим кадрам глибше оволодівати марксистсько-ленінською методологією, вмінням користуватися набутими знаннями у своїй практичній діяльності. З цією метою ми присвятили кілька занять вивченню класичної праці І. В. Сталіна «Марксизм і питання мовознавства».

Починаючи новий навчальний рік в мережі партійної освіти, ми в світлі вказівок І. В. Сталіна і редакційної статті «Правди» «Проти ідеологічних перекручень в літературі» розробили тематику доповідей, присвячених завданням ідеологічної роботи на сучасному етапі. На найближчих заняттях семінару будуть заслухані і обговорені такі доповіді: «Історичне значення рішень партії з ідеологічних питань», «Сталінська дружба народів — велика рушійна сила радянського суспільства», «В. І. Ленін і І. В. Сталін про пролетарський інтернаціоналізм».

Є у нас і недоліки. Досі не всі товариші в однаковій

мірі приймають активну участь в роботі семінару. Деякі тому, що не звикли виступати по таких питаннях; інші, і це головне, внаслідок недостатньої підготовки до занять. Ми намагаємося створити на семінарі ділову і товариську обстановку, коли кожний може вільно взяти участь в обговорюваних питаннях. Шляхом постановки відповідних проблем і запитань намагаємося залучити до активної співбесіди всіх учасників семінару.

Необхідно також підвищити організаційну роботу щодо забезпечення стопроцентної явки на заняття, а також правильного обліку всієї роботи семінару.

Доцент Н. ПАРИЦЬКИЙ,
керівник семінару.

СЕМІНАР по вивченню стратегії і тактики більшовицької партії, яким я керую, об'єднує кандидатів наук, доцентів, професорів і докторів наук. Зрозуміло, що це пред'являє відповідні вимоги як відносно змісту занять, так і методу їх проведення.

За минулий рік всі учасники семінару виступали з доповідями, а деякі зробили навіть по дві доповіді (тт. Шевченко, Шапіро та ін.). Щоб контролювати роботу всіх товаришів і уникнути такого становища, коли до занять готуються лише доповідачі, ми завжди поєднували реферативні доповіді з живою бесідою. Такий метод підвищує активність уча-

В ОБСТАНОВЦІ ЗАМАЗУВАННЯ НЕДОЛІКІВ

28 вересня на фізико-математичному факультеті відбулася звітно-виборна профспілкова конференція. Робота була розпочата на годину пізніше призначеного часу, з 240 делегатів зареєструвалося лише 133 чоловіки.

Голова прсфбюро факультету т. Випирайленко попросив 20 хвилин для звіту. Присутні сподівалися, що доповідач скупими словами розповість про роботу за рік. Однак, вони були розчаровані. Тов. Випирайленко не сказав нічого конкретного, не зробив серйозного критичного аналізу. Дещо сказав голова про недоліки в роботі бюро, але і тут обмежився загальними фразами. Присутні дізналися, що «був слабкий контроль за роботою профоргів», «в період сесії бюро працювало недостатньо», «не домоглися 100% членства профспілки», «не домоглися відвідування студентського лекторія», «не приймали участі в роботі стінної преси», «не контролювали роботу агітаторів у гуртожитку»... і т. д. В чому причини, де винуватці, якими шляхами налагодити конкретні ланки роботи, — про все це не сказано було ані слова. І не дивно, що, коли перейшли до обговорення доповіді, довгий час ніхто не брав слова.

Профспілки — школа комунізму. В умовах студентської організації всю роботу треба спрямовувати на виховання майбутніх спеціалістів, майстрів науки і освіти. Відмінно вчитися — основний обов'язок радянського студента. Цьому завданню слід підпорядкувати і політвиховну роботу, і наукову роботу, і діяльність побутсектору. Треба слідкувати за життям студентів і вміло поєднувати їх працю та відпочинок.

Як видно з виступів, все-рйоз академічною роботою профбюро не займалося, тут псгано боролися за ліквідацію академзаборгованості. Наслідки — значний відсів з I курсу в минулому році, 76 академзаборгованостей по факультету.

Причини незадовільних наслідків учоби студентів слід шукати, зокрема, у відсутності індивідуального підходу до кожного студента, з урахуванням умов роботи, скажімо, першокурсників, дипломників тощо.

Не може бути сумніву, що з кількох десятків профоргів на факультеті ряд товаришів сумлінно виконують свої відповідальні громадські доручення, знаходять засоби боротьби за високу успішність студентів. Але, на жаль, і кращі профоргани були покинуті на самих себе. Вони не відчували уваги й інтересу до своєї роботи з боку бюро. Члени бюро, як-що інколи і з'являлися до груп, то лише для того, щоб зібрати необхідні відомості, або підготувати якесь масове міроприємство.

Товариші, які виступали, не змогли навести жодного прикладу, коли б той чи інший член бюро прийшов до профгрупи і, детально, терпеливо познайомившись з положенням справ на місці, допоміг би діловою порадою, зі знанням справи, підказав би профспілковому організатору шлях до усунення конкретних недоліків і поліпшення загального рівня роботи.

Не цікавилось бюро і побут студентів. Так, в гуртожитку на Шатилівці читальню зараз перевели в малопридатне приміщення, освітлення погане. Місяць ішли розмови про забезпечення кімнат репродукторами, але нічого не зроблено. Побутсектор протягом року провадив обслідування і цим справа закінчувалася.

Більшість недоліків пояснюється низькою організаційною роботою. В своєму виступі студент Шарфштейн сказав, що на факультеті погана профспілкова дисципліна. Про це свідчить те, що збори і окремі масові міроприємства зривалися, про це яскраво свідчить і сьогоднішня конференція, на яку з'явилося трохи більше половини делегатів, переважно першокурсники.

Дисципліна виховується на зборах, засіданнях, під час виконання громадських доручень. Тим часом, як видно з виступів студентів Кичко і Борок, засідання бюро погано готувалися, часто зривалися.

Нерідко на засідання не з'являлися профоргани (Баженова, Косачевський, Сердюкова) і навіть самі члени бюро: один з них т. Слабкий пропустив 14 засідань! Приймались рішення, а виконання їх потім не контролювалося. Тов. Цай говорила, що голова профбюро не рахувався з членами бюро, сектори працювали відособлено.

Показовим для діяльності бюро є те, що з першокурсниками в цьому році не було проведено ніякої роз'яснювальної роботи. Їм сказали: «Пишіть заяви та автобіографії і здавайте». Про завдання профспілки не було сказано ані слова. Більше того, першокурсників приймали до організації перед самим початком конференції. Студентка першого курсу Загрейдух справедливо вимагала, щоб члени бюро розповіли про свою роботу, бо з доповіді про це дізнатися не було можливості. Але члени бюро всіляко уникали конкретних самокритичних виступів.

Дивно, що на конференції фізико-математичного факультету не було присутньо жодного представника з профспілкового бюро університету. Тим часом, хід конференції показує, що профспілкова організація фізико-математичного факультету потребує серйозної уваги.

І. ЛЯЛЮК.

ДО 150-РІЧЧЯ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Сторінка з історії

Колектив наукових працівників хімічного факультету підготував до друку збірник досліджень, присвячений історії розвитку хімічної думки в Харківському університеті. Нижче друкується у вилученнях стаття доцента М. С. Новаковського та наукового працівника Є. Й. Вайля: «Про гальванічні дослідження професора Харківського університету В. І. Лапшина. Робота В. І. Лапшина переконливо доводить, що вже в середині минулого століття Харківський університет був крупнішим науковим центром в області електрохімії».

У звіті про діяльність Харківського університету за 1858/59 і 1859/60 рр. приділено багато уваги програмі проведення дослідів з гальванічною електрикою в Харківському університеті. Дослідження дії гальванічної електрики були для Росії того часу питанням не новим; досить нагадати дослідження професорів В. Петрова, Р. Ленца та інш.

Ініціатором проведення робіт був професор Харківського університету Василь Іванович Лапшин (1809 — 1888рр.), який ставив собі за мету примінення гальванічної електрики не лише для фізичних дослідів, але головним чином для вивчення поведінки хімічних з'єднань під дією електричного струму.

В. І. Лапшин є продовжувачем робіт видатного російського ученого, першого російського електрохіміка та електрометалурга проф. В. Л. Петрова.

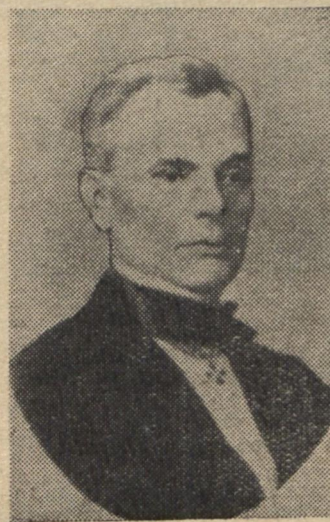
Василь Іванович Лапшин був ученим з широким різностороннім кругозором, гаряче відданий науці, якою він займався до останніх днів свого життя. Він завжди виступав за нерозривне єднання науки з практикою. За час своєї професорської діяльності Василь Іванович написав понад 25 наукових праць з фізики, фізичної географії, хімії, математики і метеорології. Особливий інтерес для хіміків і фізиків має робота, опублікована у «Вестнике естественных наук» за 1860 рік під назвою «О гальванических опытах».

В цій роботі наводяться результати дослідження дії електричного струму на органічні і неорганічні сполуки, а також вивчення фізичних явищ при проходженні електричного струму через провідники. Свою роботу Лапшин поділяє на два відділи: фізичний і хімічний, в якому він детально вивчає вплив електричного струму на різні речовини органічного і мінерального походження. Цьому відділу Лапшин надавав великого значення, бо, як указувалося у згаданому звіті університету, «ряд груп хімічних тіл чекають ще дослідження шляхом гальванізму і вимагають переважно величезної батареї».

В роботі Лапшина привертає увагу широта поставлених завдань і актуальність питань, які підлягають дослідженню. Приступаючи до роботи, Лапшин ставив перед собою такі цілі: по-перше, популяризувати серед широких мас гальванічні дослідження та їх значення для вирішення ряду практичних питань, по-друге, провести

з потужною батареєю в 1000 елементів типу Грове низку досліджень в галузі фізики і хімії, де слід було чекати на відкриття нових явищ при застосуванні джерела струму такої великої потужності.

В першу чергу Лапшин з співробітниками зайнялися вирішенням питань, які відносилися до методики експериментування з батареєю в 1000 елементів. Адже в знаменитих дослідах Р. Ленца батарея складалася лише з 800 елементів. Починаючи від зарядки елементів, дослідження стійкості електро-

Василь Іванович
ЛАПШИН
(1809 — 1888).

дів, якості електроліту, способу комутації батареї і кінчаючи технікою безпеки — все приходилося досліджувати заново. В результаті складена була коротка інструкція по експлуатації такої батареї. Орієнтовно потужність її була понад 2 кіловати, що в той час було колосальною потужністю, бо досліді провадилися задовго до винайдення електричних машин.

Великий інтерес являють досліді по вивченню дії електричного струму на органічні речовини. Лапшину і Тихоновичу (Ф. Тихонович — магістр хімії Харківського університету) електролізом водного розчину глюкозида — саліцина удалося довести будову саліцина. З цього вони зробили важливий висновок про будову глюкозида і механізм реакцій, які відбуваються при електролізі саліцина.

Таким чином Лапшин і Тихонович показали можливість застосування електролізу для цілей дослідження будови складних органічних з'єднань. Цей метод знайшов зараз широке розповсюдження.

Робота Лапшина цікава також і з погляду постановки дослідів. Електроліз органічних з'єднань Лапшин і Тихонович провадили у спе-

ціальному електролізері, який дозволяв збирати окремо газообразні та рідкі продукти електролізу.

Особливий інтерес являють результати електролізу чистих органічних кислот — оцетової та валер'янової. Як відомо, дію електричного струму на органічні кислоти вивчав до Лапшина Кольбе. Кольбе вивчав дію електричного струму на солі органічних кислот. Проте, механізм дії електричного струму на органічні кислоти, висунутий Кольбе, є помилковим і неодноразово заперечувався багатьма ученими. Так, Брокман у своїй монографії вказує, що уявлення Кольбе, ніби вільна кислота окиснюється анодним киснем, підлягають сумніву, бо в дійсності при електролізі оцетової кислоти при найсприятливіших умовах, як це показали Лапшин і Тихонович, одержуються головним чином O_2 , CO_2 , CO і лише сліди етана. Дані інших авторів, одержані пізніше, також спростовують механізм окиснення за Кольбе.

Лапшин у свій час не піддавав достатній критиці результати роботи Кольбе. Проте у примітках до роботи, яка розбирається, Лапшин робить вказівки на можливі причини розходження одержаних ним і Кольбе. Дані, одержані Лапшином, слід вважати більш переконливими.

Ця частина робіт являє ще великий методологічний інтерес. Кольбе за своїм світоглядом агностик і, як відомо, був противник теорії Бутлерова. В одній із своїх робіт він пише: «Я не можу створити собі жодної уяви про спосіб взаємного зв'язку елементарних атомів у молекулі». Він, отже, не міг дати правильного механізму реакції згаданого процесу і своїм авторитетом затримав правильне вирішення питання.

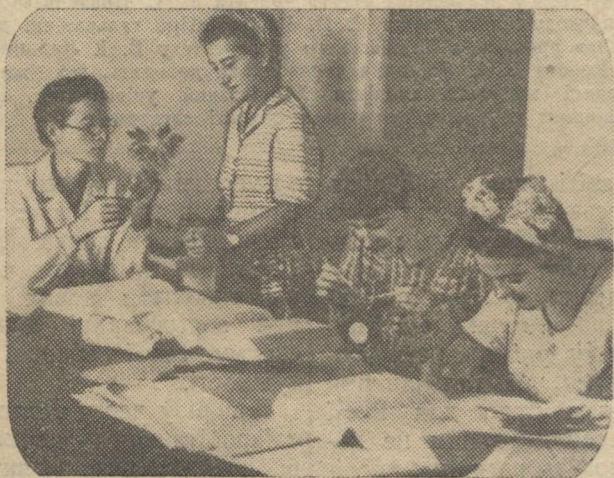
Великий інтерес в роботі «О гальванических опытах» являє розділ, що відноситься до електролізу неорганічних сполук та електротермії.

Біляев у 1950 році першим обнародував ці чудові досліді Лапшина, цілком вірно називаючи його одним з піонерів в області електротермії та електролізу розплавлених середовищ. У цитованій нами роботі В. І. Лапшин наводить результати експериментів з електротермії неорганічних з'єднань та електролізу. Електролізом йому вдається розкласти сірчану сурму, використовуючи струм від 40 елементів, і реальгар, використовуючи 260 елементів.

Крім електрохімічних досліджень Лапшин в цей же час займався розробкою раціональних методів електричного освітлення, а також вивченням фізіологічної дії електричного струму на живий організм. Останні були високо оцінені ученими

БОТАНІЧНИЙ САД

БОТАНІЧНИЙ сад є базою для учбової та науково-дослідницької роботи студентів і викладачів біологічного факультету. На території саду розміщені кафедри вищих та нижчих рослин, лабораторії науково-дослідного інституту біології, численні ділянки, на яких працюють студенти і наукові працівники. На фото (праворуч): асистент кафедри вищих рослин О. Пояркова провадить заняття великого практикуму студентів IV курсу біологічного факультету по вивченню флори широколистяних лісів.

ДРУГИЙ рік на території Ботанічного саду провадяться географічні дослідження з новими сільськогосподарськими культурами. Завданням їх є виявлення районів можливого вирощення даних культур на Україні. Працівники Ботанічного саду старанно доглядають за новими технічними культурами: кенафом, кендирем, джут, кротолярією. На фото: (ліворуч): старший науковий співробітник В. Циганкова і лаборант І. Возня вимірюють висоту стеблестої кенафу в період його дозрівання.

САД забезпечує квітами, насінням та рослинами школи, заводи, дитячі ясла, санаторії, будинки відпочинку. На виставці квітів та на обласній виставці продукції Ботанічного саду ХДУ користувалася загальною увагою відвідувачів. Населення нашого міста одержує тут широку консультацію по догляду за квітами.

Старший садівник Григорій Іванович Ільїн працює над створенням шляхом добору нових сортів яскравих жоржин. На фото (праворуч): т. Ільїн розглядає виведену ним біло-рожеву жоржину «Піонерка».

В ОРАНЖЕРЕЯХ Ботанічного саду зібрані колекції рослин з усіх частин земної кулі. Жаркий і вологий клімат підтримується в теплицях, де ростуть тропічні рослини. Коли заходиш сюди, — здається, що потрапив до тропічного лісу: квітнуть рідкісні орхідеї, до самої стелі простягли віти величезні віяльні пальми, звисає гілля австралійської акації, ліани густо обвили стіни оранжереї. Поруч — квітучий банан, новозеландський льон, золоте дерево, кактуси.

Оранжереї часто відвідують численні екскурсії студентів, школярів, юних натуралістів. Це єдине в Харкові місце, де вони можуть ознайомитися з флорою світу. На фото (ліворуч): старший садівник Н. Соломко доглядає рослинність тропіків.

ВЕГЕТАТИВНА гібридизація пояснює шляхи формування спадковості. Вона дає змогу глибше пізнати біологічну роль обміну речовин, як провідного фактору процесу мінливості живих організмів.

Разом з науковими працівниками кафедри дарвінізму студенти біологічного факультету беруть участь у розробці проблеми формування спадковості.

На фото (внизу праворуч): студентки IV курсу Н. Большакова, С. Шило, С. Морозова та лаборант Г. Кулик провадять спостереження над баклажанами, які прищеплені на томаті та дурмані.

Фотонарис В. ВАСИЛЕНКА.

Криваві плани агресорів будуть зірвані!

Молодь Західної Німеччини не бажає бути германським м'ясом для американських агресорів

БЕРЛІН (ТАРС). За повідомленням агентства АДН, в Ессені відбулась молодіжна демонстрація протесту проти підготовлюваного за провадження військової повинності у Західній Німеччині. Демонстранти з факелами в руках несли великий транспарант, який відображав повістку про призов на військову службу. Напис на

транспаранті висловлював протест молоді проти підготовлюваного законопроекту про обов'язкову військову повинність в Західній Німеччині. На площі Фіхвер плац учасники демонстрації, утворивши з факелів костер, спалили на ньому транспарант з зображенням повістки про призов на військову службу.

Молодь Голландії протестує проти вербовки в голландську армію

ГААГА (ТАРС). За повідомленням голландської преси, військовий міністр Голландії Стаф подав у парламент пояснювальну записку до воєнного бюджету 1952 року. З цієї записки видно, що для збільшення голландських збройних сил передбачається широка вербовка молоді в армію, військово-

повітряні сили і військово-морський флот.

Проте, як показують факти, більшість голландської молоді не бажає йти в армію і брати участь у воєнних готуваннях уряду.

В країні влаштовуються збори молоді, на яких викриваються заміри уряду, зв'язані з вербовкою молоді в армію.

Провал кампанії по вербуванні норвезької молоді до військово-повітряних шкіл США

ОСЛО (ТАРС). Як відомо, норвезькі військові власті проводили масову кампанію по вербуванні молоді до американських військово-повітряних шкіл. Молоді люди повинні були спочатку пройти короткий курс навчання в Норвегії, а потім — річне навчання в США.

Однак справа з вербуванням провалилась, бо не вдалося набрати потрібну кількість молодих людей, що

змушені тепер визнавати самі вербувальники. Один з вербувальників лейтенант Опіель, нарікаючи на небажання норвезької молоді служити в армії США, пише в газеті «Ворт ланд»: «Здавалося б, можливість побувати в США і навчитися керувати новими типами літаків повинна була б здатися молодим людям привабливою. Однак кількість заяв недостатня».

Героїчна смерть в'єтнамської патріотки
Нгуєн Тьї Кук

ШАНХАЙ (ТАРС). Радіостанція «Голос В'єтнаму» передала повідомлення про загибель славної в'єтнамської патріотки Нгуєн Тьї Кук, замученої французькими катками. 23-річна Нгуєн Тьї Кук була керівницею жіночої організації в селі Нгуєн (в Північному В'єтнамі). Вона вчинила героїчний подвиг на славу своєї батьківщини, але була схоплена ворогом і зазнала жорсто-

ких катувань. Озвірілі кати відрубали Нгуєн Тьї Кук спочатку одну руку, потім другу. Але героїня нічого не сказала ворогові про свою діяльність, не зрадила своїх співвітчизників. Охоплені лютю французькі кати відрубали їй тоді обидві ноги. Вмираючи від нестерпних катувань, Нгуєн Тьї Кук зібрала останні сили і вигукнула: «Хай живе незалежність В'єтнаму!», «Хай живе президент Хо Ші Мінь!»

Перед третім з'їздом організації «Вільна австрійська молодь»

ВІДЕНЬ (ТАРС). На 20 жовтня у Відні скликається третій з'їзд організації «Вільна австрійська молодь», в роботі якого візьмуть участь понад 1100 делегатів, а також представники молоді Угорщини, Румунії, Болгарії, Польщі, Італії, Франції, Швейцарії, Трієсту, Англії, Німецької Демократичної Республіки і Чехословаччини.

На з'їзді будуть заслухані доповіді: «Організація «Вільна австрійська молодь» в боротьбі за мир і права молоді», «Майбутнє організації «Вільна австрійська молодь» і «Про «Молоду гвардію».

Підготовка до з'їзду проходить під знаком боротьби за мир і демократичні права молоді.

В. о. редактора В. БУДНІКОВ.